

İhtiyaç, Yeterlik ve Mesleki Doyum Bağlamında Rehber Öğretmenlerin Görev Algıları

Sinem TARHAN, Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, tarhansinem@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7297-2499>

Öz: Bu çalışmanın amacı okullarda çalışan rehber öğretmenlerin MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Hizmetleri Yönetmeliği'nde belirtilen görevlere ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışma grubu kartopu örnekleme ve ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuş, çalışmaya 235 rehber öğretmen katılmıştır. RPD Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan görevler sıralanmış ve beşli likert olarak puanlanmıştır. Okul rehber öğretmenlerinin okullarında en çok ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görevler; komisyonlara ve toplantılara katılmak, bilgi vermek, görüş belirtmek, bireysel rehberlik hizmetleri ile bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek olarak sıralanmıştır. Okul rehber öğretmenlerinin yerine getirirken kendilerini yeterli olarak algıladıkları görevler; ders yılı sonunda bir rapor hazırlamak, komisyon ve toplantılara katılarak bilgi vermek, görüş belirtmek ile sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek şeklinde sıralanmıştır. Okul rehber öğretmenlerinin yerine getirirken en çok mesleki doyum elde ettikleri görevler; psikolojik danışma yapmak, bireysel rehberlik hizmetlerini ve bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek, ailelere ve okul personeline yönelik konferans vb etkinlikler düzenlemek ve sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması RPD alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak olarak sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler: rehber öğretmen, mesleki yeterlik, mesleki doyum

School Counselors' Perception of Duty in the Context of Need, Quality and Job Satisfaction

Abstract: The aim of this study is to examine the school counselors' opinions about the duties defined in the Guidance and Psychological Counseling (GPC) Services Regulation. The study group was consisted of 235 school counselors by using snowball sampling and convenience sampling method. As data collection instrument the duties in the GPC Services Regulation which are listed in a five-point Likert scale and personal information form were used. Results revealed that for school counselor the most needed duties in schools are; to participate in commissions and meetings, to give information and express opinions, to conduct individual counseling and recognition activities. The duties which school counselors perceive themselves competent are making assessment, giving information, participating in commissions and meetings, expressing their opinions, and guiding teachers. The duties which provide the most satisfaction are: to carry out individual counseling and recognition activities, to provide guidance to the families, and staff, organizing conferences and applying activities which requires special knowledge and skill in the field.

Key Words: Guidance teacher, professional competence, professional satisfaction

1. GİRİŞ

Türk Milli Eğitim Sisteminin temel amaçlarından biri “Türk Milletinin bütün fertleri beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek”tir (MEB,1973). Benzer amaç Rehberlik ve Psikolojik Danışma (RPD) Hizmetleri Yönetmeliği’nde de yer almakta, “Türk Eğitim Sisteminin genel amaçları çerçevesinde eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri temelde; öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine, eğitim sürecinden yetenek ve özelliklerine göre en üst düzeyde yararlanmalarına ve gizilgüçlerini en uygun şekilde kullanmalarına ve geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere yönelik olarak düzenlenen her türlü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri bu amaçlar doğrultusunda bütünleştirilerek verilir.” (MEB, 2009) olarak ifade edilmektedir.

Rehberlik konusunda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Kepçeoğlu (2001, s.13) rehberliği; “bireyin kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun şekilde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirmesi için uzman kişilerce bireye verilen psikolojik yardım”, Kuzgun (1988, s.5) ise “bireye kendini anlaması, çevresindeki olanakları tanınması ve doğru tercihler yaparak kendini gerçekleştirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım süreci” olarak tanımlamıştır. Erkan (2015) rehberlik tanımında yer alan kendini gerçekleştirme kavramını ve arkasındaki kuramı çeşitli açılardan eleştirerek, bu kavramı temel alan tanımların özellikle kültürel farklılıkları yansıtmaması açısından zayıflıklarını vurgulamıştır. Erkan’a (2015) göre;

Rehberlik ya da psikolojik danışma; insanların gerek içinde buldukları yaşam dönemindeki, gerekse daha sonraki dönemlerde yüklenecekleri, kendilerine, topluma ve doğaya yönelik sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için gerekli nitelikleri kazanmalarına ve varsa söz konusu sorumlulukları yerine getirmelerini engelleyen sorunlarını çözmelerine yardım etmeyi amaçlayan profesyonel bir ilişki sürecidir (s. 26).

Tanımlar incelendiğinde rehberliğin bireyin tüm yönleri ile sağlıklı gelişmesi, yaşamı ile ilgili karar alabilmesi, yaşadığı çevreye uyum sağlaması, insan olmanın bir gereği olarak sorumluluklarının farkında olması ve yerine getirmesi gibi kavramlar üzerinde durulduğu görülmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri bireyi güçlendiren, sorunlarını yapıcı bir şekilde çözmesi, üretici olması ve hayattan keyif alması için destek sağlayan bir ruh sağlığı hizmetidir. Özellikle okullar bu hizmetin gelişimsel ve önleyici bağlamda sunulduğu temel kurumlardır. Sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler eğitim sürecini etkilemekte, akademik bilginin yanı sıra karşılaştığı problemleri çözebilen, etkili iletişim kurabilen, kendine güvenli, hak ve sorumluluklarının farkında olan ve teknolojiyi etkili kullanan bireyler yetiştirmek hedeflenmektedir. Öğrencilerin bu becerileri edinebilmeleri, gelişim sürecinde karşılaşılabilecekleri sorunları, aileleri ile yaşadıkları problemleri vb. çözebilmeleri için desteğe ihtiyaçları vardır. Bu hizmetleri sunabilecek kişi rehber öğretmendir (Okul psikolojik danışmanı). Rehber öğretmenler aynı zamanda velilerin de çocukları ile ilgili sorunlarında ilk adımda başvurabilecekleri kişilerdir.

Okul psikolojik danışmanları psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunarak gençlere yaşamlarındaki değişimlerde başarılı olmaları için önemli bir destek ve yardım sağlamakta (Ooi, Wan Jaafar ve Baba, 2016), okullardaki ekosistemin düzenli bir şekilde sürdürülmesinde başlıca ortaklardan biri olarak yer almaktadırlar (Low, Kok, Lee,2013). Okul danışmanları güvenli ve

öğrenmeyi kolaylaştıran 21yy. okullarında başarı ile liderlik rolü oynama potansiyeline sahip profesyonel bir gruptur (Bemak, 2000). Bu önemli konularına rağmen Bridgeland ve Bruce'a (2011 Akt. Mau, Li ve Hoetmer) göre psikolojik danışmanlar eğitim sisteminin eleştiriye en açık profesyonelleridir aynı zamanda en az anlaşılmiş ve büyük ölçüde eğitim reformu hareketlerinin de dışında bırakılmışlardır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri Türkiye'de 1950'lerden bu yana eğitim sistemi içinde yer almaktadır. Okul danışmanlarının faaliyet alanları konusunda farklı görüşler olsa da alanyazında danışmanların iş rollerinin ve faaliyetlerinin açıkça tanımlanması gerektiği kabul edilmektedir (Gysbers, 2001 ve Bemak, 2000). Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan rehberlik ve araştırma merkezleri ile okul rehberlik servislerinde görev alan rehber öğretmenler Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği (MEB, 2009) doğrultusunda görevlerini yürütmektedir. Rehberlik hizmetleri sadece rehber öğretmen tarafından yerine getirilmesi gereken bir görev olmayıp söz konusu yönetmelikte de belirtildiği üzere bir ekip işidir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin etkili ve verimli olabilmesi için öğrenci ile ilgili tüm paydaşların ortak bir rehberlik anlayışına sahip olması ve iş birliği içinde çalışması gerekir. Camadan ve Sezgin (2012) araştırmalarında okul rehberlik hizmetlerine yönelik algıların ve rehberlik servisinden beklentilerin açığa çıkarılmasının, bu hizmetlerin başarısı ve verimliliği üzerindeki etkisini ortaya koymuştur.

Rehber öğretmenlerin ve dolayısı ile sundukları RPD hizmetlerinin başarısını ve verimini etkileyen çeşitli faktörler söz konusudur. Zamanın ve kaynakların sınırlı olması, iş yükleri fazla olan okul danışmanlarını hangi hizmeti nasıl sunacakları konusunda baskı altında bırakmaktadır. Ayrıca hizmet verdikleri öğrenci sayısının çokluğu karşısında istihdam edilen rehber öğretmen sayısının azlığı, işlerini yapabilmeleri için okullarda sunulan fiziki imkânların, araç ve gerecin yetersizliği, meslek standartlarının yeterince belirginleşmemiş olması, okuldaki görünürlükleri ve kabul edilirlilikleri, okul personeli, veli ve öğrencilerin rehber öğretmenlerin rol ve görevlerine ilişkin algı ve beklentileri konusundaki sorun ve tartışmalar Türkiye'de uzun yıllardır varlığını sürdürmektedir. Rehber öğretmen yetiştirme süreçleri, mezunların mesleki yeterlilikleri ve nitelikleri yanında zaman zaman kısa süreli eğitimlerle farklı alanlarda yetişmiş kişilerin (sosyoloji, felsefe vb.) rehber öğretmen olarak atanması da tartışılır olmuştur. Cervoni (2011) ise rol belirsizliğinin işten sağlanan memnuniyetin önemli bir yordayıcısı olduğunu belirtmiştir.

Alanyazın incelendiğinde rehber öğretmenleri konu edinen farklı çalışmalar tespit edilmiştir. Okul yöneticileri ile rehber öğretmenler arasındaki çatışma kaynakları (Aydın, Arastaman ve Akar, 2011), rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri (Akten, 2007), rehber öğretmenlerin iş doyumları (Uslu,1999; Kara, 2001), mesleki doyum (Dalççek, 2016), mesleki özyeterlik algıları ve mesleki tükenmişlik düzeyleri (Belgi, 2016), benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı (Soğukpınar, 2017), rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların kendi mesleklerine ilişkin algıları (Dağlı, 2014) bu çalışmalardan bazılarıdır. Fakat rehber öğretmenlerin RPD hizmetleri yönetmeliğinde sıralanan görevlerine ilişkin görüşlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada okullarda çalışan rehber öğretmenlerin yönetmelikte tanımlanan görevlerine ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmanın iki noktada yararlı olacağı düşünülmektedir. İlki rehber öğretmenlerin meslekleriyle ilgili görev, rol ve beklentilerini gözden geçirmelerini sağlayacağı, diğeri ise araştırma bulgularının rehber öğretmenlere yönelik politika ve uygulamaların belirlenmesi açısından gerekli olan verilerin elde edilmesini sağlayacağı yönündedir. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul rehber öğretmenleri RPD hizmetleri yönetmeliğinde sıralanan görevlerine okullarında ne ölçüde ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorlar?

2. Okul rehber öğretmenleri RPD hizmetleri yönetmeliğinde sıralanan görevleri yerine getirme açısından kendilerini ne ölçüde yeterli buluyorlar?
3. Okul rehber öğretmenleri RPD hizmetleri yönetmeliğinde sıralanan görevlerini yerine getirirken ne ölçüde mesleki doyum elde ediyorlar?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada derinlemesine ve detaylı veri toplayabilmek ve analiz edilmek istendiği için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu gibi betimleyen araştırma modelidir. Çalışılan olay, birey veya nesne bulunduğu koşul içerisinde ve değiştirilmeden tanımlanmaktadır. Tarama modelinde araştırmacı, olayı, nesneyi ve bireyi doğrudan inceleyebilir ya da önceden tutulmuş kayıtlara (yazılı belgeler, resimler, fotoğraflar, görüntü kayıtları vb.) konu ile ilgili farklı kaynaklara yönelerek, toplayacağı dağınık verileri kendi gözlemleri ile bir sistem dahilinde bir araya getirerek yorumlayabilir (Karasar, 2014, s.77).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde başlangıçta kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, ender görülen veya konunun kapsamı gereği denek bulmakta zorlanıldığı durumlarda, ilk denek grubunu bulduktan sonra, bu denek grubu aracılığıyla yeni denekler bulmaya dayanan örnekleme türüdür (Erkuş, 2005, s. 83). Ayrıca araştırmacının rehber öğretmenlerle ilgili katıldığı eğitim ve toplantılarda ulaşılabilir örnekleme yoluyla çalışma grubu genişletilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu Türkiye'nin farklı bölgelerindeki okullarda görev yapan 235 rehber öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

1388

Tablo 1.

Katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler

		f	%
Cinsiyet	Kadın	168	71.5
	Erkek	67	28.5
Mezuniyet alanı	PDR/EPH	197	83.8
	Psikoloji	8	3.4
	Eğitim Bilimleri	13	5.5
	Felsefe, Sosyoloji	17	7.2
Eğitim durumu	Lisans	194	82.6
	Yüksek lisans	37	15.7
	Doktora	4	1.7

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların % 71.5'inin kadın, %28.5'inin erkek olduğu, %83.8'inin PDR/EPH, %3.4'ünün psikoloji, % 5.5'inin Eğitim Bilimleri, % 7.2'sinin felsefe-sosyoloji bölümü mezunu olduğu, %82.6'sının lisans, % 15.7'sinin yüksek lisans ve % 1.7'sinin doktora mezunu olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Okul rehber öğretmenlerinin görevleri Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde (MEB, 2009) yer alan görevler temel alınarak sıralanmıştır. Bu görevleri 5'li likert üzerinde (Hiç ihtiyaç duyulmuyor- Çok ihtiyaç duyuluyor, Hiç yeterli değilim-Çok yeterliyim, Hiç doyum sağlamaz- Çok doyum sağlar) değerlendirmeleri istenmiştir. Böylece rehber öğretmenlerin okullarındaki rol ve görevlerini nasıl algıladıklarının belirlenmesi

hedeflenmiştir. Katılımcılara ayrıca kişisel bilgilerini içeren (cinsiyet, mezuniyet durumu, kıdem vb) sorular sorulmuştur.

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği temel alınarak ve uzman görüşüne başvurulmuş olarak oluşturulan soru listelerinin güvenilirlik kat sayıları hesaplanmıştır. On dokuz madde ve N=235 için ihtiyaç olarak listelenen soru formunun Cronbach Alpha katsayısı .93, yeterlik olarak listelenen soru formunun Cronbach Alpha katsayısı .94 ve mesleki doyum olarak listelenen soru formunun Cronbach Alpha katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri toplama süreci

Kişisel bilgilere yönelik sorular ile yönetmelik maddeleri bir veri toplama aracı olarak düzenlenmiş ve elektronik form haline getirilmiştir. Bu formun link adresi hem rehber öğretmenlerin yoğun olarak kullandıkları facebook sayfalarından paylaşılmış hem de mail yolu ile ilk planda tanındık olan rehber öğretmenlere gönderilmiştir. Facebook ve Web üzerinden gönderimlerde her katılımcının kendisinden sonra bir arkadaşına da bu formu doldurtması istenmiştir. Bu süreçte kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygulamanın ilk bir ayı sonunda hedeflenen sayıya ulaşamadığı görülmüş, katılımcı sayısını artırmak amacı ile yakın çevrede görev yapan rehber öğretmenlerin toplantılarına ve eğitimlerine gidilerek araştırma hakkında bilgi verilmiş ve formu doldurmaları istenmiştir. Bu süreçte de ulaşılabilir örneklem yönteminden yararlanılmıştır.

Veri toplama sürecinde, bazı etik konular (örn. Bilgilendirilmiş onay ve gizlilik) dikkate alınmış, araştırmanın amacı ve katılımın önemi katılımcılara ölçme aracının ilk sayfasında açıklanmıştır.

2.5. Verilerin çözümlenmesi

Verilerin çözümlenmesi iki adımda yapılmıştır. İlk adımda ihtiyaç, yeterlik ve mesleki doyum olarak düzenlenen soru formlarının her bir maddesinin her bir seçeneği için frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. İkinci adımda, her bir maddenin ortalama puanı hesaplanmış ve tüm maddelerin ortalama puanları dikkate alınarak maddeler en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru sıralanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 22 programı kullanılmıştır.

3.BULGULAR

Okullarda çalışan rehber öğretmenlerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde sıralanan görevlere okullarında ne ölçüde ihtiyaç duyulduğuna ilişkin görüşleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

RPD Yönetmeliğinde sıralanan görevlere duyulan ihtiyaca ilişkin görüşler

Madde	Hiç ihtiyaç duyulmuyor		Pek ihtiyaç duyulmuyor		Kısmen ihtiyaç duyuluyor		Oldukça ihtiyaç duyuluyor		Çok ihtiyaç duyuluyor		\bar{X}	Sıra
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. İl çerçeve programını temel alarak okulunun RPD hizmetleri programını sınıf düzeyine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlamak	7	3.0	10	4.3	19	8.1	82	34.9	117	46.8	4.24	9
2. Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek	8	3.4	11	4.7	31	13.2	63	26.8	122	51.9	4.19	10
3. Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlamak, programlaştırarak uygulamak veya uygulanmasına rehberlik etmek	5	2.1	2	0.9	20	8.5	82	34.9	126	53.6	4.37	4
4. Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmek	4	1.7	2	0.9	13	5.5	62	26.4	154	65.5	4.53	2
5. Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek	5	2.1	1	0.4	28	11.9	60	25.5	141	60.0	4.40	3
6. Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapmak	7	3.0	5	2.1	35	14.9	49	20.9	139	59.1	4.31	7
7. Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak	7	3.0	5	2.1	28	11.9	61	26.0	134	57.0	4.32	6
8. Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapmak, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlamak	5	1.7	15	6.4	50	21.3	72	30.6	94	40.0	4.01	13
9. Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek	19	8.1	33	14.0	46	19.6	69	29.4	68	28.9	3.57	17
10. Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözeticiler	40	17.0	30	12.8	55	23.4	58	24.7	52	22.1	3.22	18

Madde	Hiç ihtiyaç duyulmuyor		Pek ihtiyaç duyulmuyor		Kısmen ihtiyaç duyuluyor		Oldukça ihtiyaç duyuluyor		Çok ihtiyaç duyuluyor		\bar{X}	Sıra
yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek												
11. Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli RPD hizmetlerini RAM iş birliğiyle vermek	11	4.7	8	3.4	16	6.8	58	24.7	142	60.4	4.33	5
12. RPD hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutmak, ilgili yazışmaları hazırlamak ve istenen raporları düzenlemek	7	3.0	10	4.3	28	11.9	79	33.6	111	47.2	4.18	11
13. Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını incelemek, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirmek	13	5.5	8	3.4	42	17.9	91	38.7	81	34.5	3.93	14
14. Gerekliğinde RPD hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılmak	9	3.8	10	4.3	41	17.4	75	31.9	100	42.6	4.05	12
15. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönlendirilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi vermek ve iş birliği yapmak	25	10.6	19	8.1	30	12.8	86	36.6	75	31.9	3.71	16
16. Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenlemek.	9	3.8	3	1.3	33	14.0	65	27.7	125	53.2	4.25	8
17. Okulda RPD hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılmak, gerekli bilgileri vermek, görüşlerini belirtmek	5	2.1	2	0.9	15	6.4	50	21.3	163	69.4	4,55	1
18. Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapmak	21	8.9	15	6.4	39	16.6	53	22.6	107	45.5	3.89	15
19. Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirmek, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlamak	7	3.0	5	2.1	29	12,3	89	37.9	105	44.7	4.19	10

Okullarda çalışan rehber öğretmenlerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde sıralanan görevleri yerine getirme açısından kendilerini ne ölçüde yeterli bulduklarına ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

RPD Yönetmeliğinde sıralanan görevleri yerine getirme açısından hissedilen yeterlik durumu

Madde	Hiç ihtiyaç duyulmuyor		Pek ihtiyaç duyulmuyor		Kısmen ihtiyaç duyuluyor		Oldukça ihtiyaç duyuluyor		Çok ihtiyaç duyuluyor		\bar{X}	Sıra
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. İl çerçeve programını temel alarak okulunun RPD hizmetleri programını sınıf düzeyine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlamak	4	1.7	1	0.4	19	8.1	93	39.6	118	50.2	4.36	5
2. Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek	2	0.9	2	0.9	13	5.5	94	40.0	124	52.8	4.43	3
3. Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlamak, programlaştırarak uygulamak veya uygulanmasına rehberlik etmek	3	1.3	1	0.4	16	6.8	110	46.8	105	44.7	4.33	7
4. Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmek	2	0.9	2	0.9	16	6.8	99	42.1	116	49.4	4.38	4
5. Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek	2	0.9	6	2.6	21	8.9	108	46.0	98	41.7	4.25	9
6. Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapmak	6	2.6	9	3.8	42	17.9	78	33.2	100	42.6	4.09	14
7. Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak	4	1.7	5	2.1	28	11.9	83	35.3	115	48.9	4.28	8
8. Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapmak, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlamak	4	1.7	7	3.0	50	21.3	109	46.4	65	27.7	3.95	17
9. Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek	4	1.7	15	6.4	61	26.0	91	38.7	64	27.2	3.83	18
10. Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek	11	4.7	26	11.1	61	26.0	84	35.7	53	22.6	3.60	19

11. Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli RPD hizmetlerini RAM iş birliğiyle vermek	5	2.1	4	1.7	38	16.2	86	36.6	102	43.4	4.18	11
12. RPD hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutmak, ilgili yazışmaları hazırlamak ve istenen raporları düzenlemek	3	1.3	4	1.7	24	10.2	106	45.1	98	41.7	4.24	10
13. Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını incelemek, sınıf rehber öğretmeniyle iş birliği içinde değerlendirmek	4	1.7	10	4.3	35	14.9	100	42.6	86	36.6	4.08	15
14. Gerektiğinde RPD hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılmak	5	2.1	11	4.7	39	16.6	98	41.7	82	34.9	4.03	16
15. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmene bilgi vermek ve iş birliği yapmak	3	1.3	15	6.4	26	11.1	94	40.0	97	41.3	4.14	13
16. Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenlemek	2	0.9	4	1.7	21	8.9	91	38.7	117	49.8	4.35	6
17. Okulda RPD hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılmak, gerekli bilgileri vermek, görüşlerini belirtmek	2	0.9	2	0.9	20	8.5	77	32.8	134	57.0	4.44	2
18. Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapmak	8	3.4	9	3.8	37	15.7	63	26.8	118	50.2	4.12	12
19. Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirmek, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlamak	4	1.7	1	0.4	19	8.1	71	30.2	140	59.6	4.46	1

Okul psikolojik danışmanlarının Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde sıralanan görevleri yerine getirirken yaşadıkları mesleki doyum düzeyine ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

RPD Yönetmeliğinde sıralanan görevlerin sağladığı mesleki doyuma ilişkin görüşler

Madde	Hiç ihtiyaç duyulmuyor		Pek ihtiyaç duyulmuyor		Kısmen ihtiyaç duyuluyor		Oldukça ihtiyaç duyuluyor		Çok ihtiyaç duyuluyor		\bar{X}	Sıra
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1. İl çerçeve programını temel alarak okulunun RPD hizmetleri programını sınıf düzeyine, okulun türüne ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlamak	8	3.4	14	6.0	58	24.7	95	40.4	60	25.5	3.79	13
2. Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek	7	3.0	14	6.0	53	22.6	83	35.3	78	33.2	3.90	9
3. Okulunun tür ve özelliklerine göre gerekli eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerini plânlamak, programlaştırarak uygulamak veya uygulanmasına rehberlik etmek	7	3.0	3	1.3	32	13.6	95	40.4	98	41.7	4.17	5
4. Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmek	4	1.7	3	1.3	26	11.1	77	32.8	125	53.2	4.35	2
5. Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek	4	1.7	5	2.1	20	8.5	83	35.3	123	52.3	4.35	2
6. Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapmak	7	3.0	3	1.3	17	7.2	70	29.8	138	58.7	4.40	1
7. Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak	5	2.1	6	2.6	20	8.5	89	37.9	115	48.9	4.29	3
8. Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapmak, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlamak	4	1.7	12	5.1	28	11.9	90	38.3	101	43.0	4.16	6
9. Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek	9	3.8	13	5.5	78	33.2	71	30.2	64	27.2	3.72	15
10. Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözeticilerle yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program	13	5.5	31	13.2	67	28.5	67	28.5	57	24.3	3.53	16

çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek												
11. Okulda özel eğitim gerektiren öğrenci varsa veya kaynaştırma eğitimi sürdürülüyorsa, bu kapsamdaki öğrencilere ve ailelerine gerekli RPD hizmetlerini RAM iş birliğiyle vermek	10	4.3	12	5.1	50	21.3	68	28.9	95	40.4	3.96	8
12. RPD hizmetlerine ilişkin öğrenci gelişim dosyalarını ve diğer gerekli kayıtları tutmak, ilgili yazışmaları hazırlamak ve istenen raporları düzenlemek	6	2.6	12	5.1	67	28.5	93	39.6	57	24.3	3.78	14
13. Okula bir alt öğrenim kademesinden veya nakil yoluyla gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını incelemek, sınıf rehber öğretmenleriyle iş birliği içinde değerlendirmek	4	1.7	10	4.3	65	27.7	91	38.7	65	27.7	3.86	11
14. Gerektiğinde RPD hizmetlerinde kullanılacak ölçme araçları, doküman ve kaynakları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılmak	7	3.0	6	2.6	37	15.7	89	37.9	96	40.9	4.11	7
15. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi vermek ve iş birliği yapmak	11	4.7	10	4.3	51	21.7	86	36.6	77	32.8	3.89	10
16. Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenlemek	9	3.8	4	1.7	16	6.8	74	31.5	132	56.2	4.35	2
17. Okulda RPD hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılmak, gerekli bilgileri vermek, görüşlerini belirtmek	8	3.4	3	1.3	18	7.7	94	40.0	112	47.7	4.27	4
18. Orta öğretim kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapmak	23	9.8	37	15.7	68	28.9	55	23.4	52	22.1	3.32	17
19. Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirmek, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlamak	12	5.1	13	5.5	60	25.5	76	32.3	74	31.5	3.80	12

Tablo 2 incelendiğinde okul rehber öğretmenlerinin okullarında en çok ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri üç görevin; **madde 17** “ Okulda RPD hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılmak, gerekli bilgileri vermek, görüşlerini belirtmek” , **madde 4** “Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmek” , **madde 5** “ Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek” olarak sıralandığı görülmektedir. Okul rehber öğretmenlerinin okullarında en az ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri üç görev ise ; **madde 10** “Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek”, **madde 9** “ Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek”, **madde 15** “Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönltilmesi konusunda branş ve sınıf rehber öğretmenine bilgi vermek ve iş birliği yapmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde okul rehber öğretmenlerinin yönetmelikte sıralanan görevleri yerine getirirken kendilerini yeterli olarak algıladıkları üç görevin; **madde 19** “Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmaları değerlendirmek, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlamak”, **madde 17** “Okulda RPD hizmetlerine ilişkin komisyonlara ve toplantılara katılmak, gerekli bilgileri vermek, görüşlerini belirtmek”, **madde 2** “Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek” olduğu tespit edilmiştir. Okul rehber öğretmenlerinin yönetmelikte sıralanan görevleri yerine getirirken kendilerini daha az yeterli olarak algıladıkları üç görev ise; **madde 10** “Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözetilerek yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek”, **madde 9** “Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek”, **madde 8** “Okul içinde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili konularda araştırmalar yapmak, bunların sonuçlarından yararlanılmasını sağlamak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde okul rehber öğretmenlerinin yönetmelikteki görevler dikkate alındığında yerine getirirken en çok mesleki doyum elde ettikleri üç görev; **madde 6** “Bireysel rehberlik hizmetleri kapsamında formasyonu uygunsa psikolojik danışma yapmak” **madde 4** “Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmek” **madde 5** “Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek”, **madde 16** “Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenlemek”, **madde 7** “Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak” olarak sıralanmıştır. 4., 5. ve 16. maddelerin eşit oranda mesleki doyum sağladığı belirlenmiştir. Okul rehber öğretmenlerinin yerine getirirken en az mesleki doyum elde ettikleri üç görev ise şu şekilde sıralanmaktadır; **madde 18** “Orta öğretim

kurumlarında Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin ilgili maddesinde belirtilen görevi yapmak”, **madde 10** “Eğitim-öğretim kurumundaki seçmeli derslerin konulmasında çevre koşulları, okulun olanakları, öğretmen sayısı ve branşı da gözeticilerle yeni seçmeli derslere ilişkin araştırma yapmak, bu derslerin zümre öğretmenlerince gerçekleştirilecek program çalışmalarında alanı ile ilgili görüşlerini bildirmek”, **madde 9** “Öğrencinin mezun olacağı dönemde, okuldaki tüm eğitim ve öğretim sürecindeki gelişimini, yönlendirilmesi açısından önemli özelliklerini ve bu konudaki önerilerini içeren bir değerlendirme raporunu sınıf rehber öğretmeni, veli, öğrenci ve okul yönetiminin iş birliğiyle hazırlamak. Bu raporun aslını öğrenci gelişim dosyasına koymak, bir örneğini de öğrenciye veya velisine vermek”.

3. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada okullarda çalışan rehber öğretmenlerin MEB Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği’nde tanımlanan görevlere okullarında ne kadar ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri, bu görevleri yerine getirirken ne kadar mesleki doyum elde ettikleri ve bu görevlerle ilgili olarak kendilerini ne kadar yeterli hissettikleri incelenmiştir. Analiz sonucunda rehber öğretmenlerin yönetmelik maddelerini okullarında ihtiyaç olarak görme, bunları yerine getirirken mesleki doyum elde etme ve bu görevlerle ilgili olarak kendini yeterli hissetme puanlarının aritmetik ortalamalarının birbirine yakın olduğu tespit edilmiş, maddelerin aritmetik ortalamaları en yüksekten aşağı doğru sıralanmış, ilk üç ve son üç madde üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

Rehber öğretmenlerin okullarında ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görevlerden ilki toplantılara katılıp görüş bildirmektir. Rehber öğretmen okuldaki pek çok kurul ve toplantının doğal üyesidir. PDR hizmetlerinin etik ilkeleri, temel ilkeleri ve öğrencilerin yüksek yararını göz önünde tutarak toplantılarda görüş bildirmesi gereklidir. Okul psikolojik danışmanlarının okullardaki çeşitli komitelerde, kurullarda söz sahibi olmalarının, okulun atmosferini ve politikalarını olumlu yönde etkilemesi yanında okul psikolojik danışmanlarının okul lideri olarak benimsenmesinde de etkili olduğu (Fitch ve Marschall, 2005; Zalaquett, 2005 akt. Nazlı, 2007; Bemak, 2000) belirtilmektedir. Ayrıca rehberlik hizmetlerinin sunumunda sınıf öğretmenlerine bilgi vermesi ve müşavirlik yapması da gereklidir. Atıcı’nın (2006) çalışmasında öğretmenler öğrenciyi okul psikolojik danışmanına göndererek ya da ne yapacakları konusunda danışmandan bilgi alarak sınıflarında karşılaştıkları problemleri çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Okul psikolojik danışmanları ise öğrencilerle bireysel görüşmeler yaparak konsültasyon hizmetleri çerçevesinde anne-baba ile görüşerek, öğretmenlere önerilerde bulunarak, aile ve öğretmenlere yönelik seminerler ve grup rehberliği çalışmaları düzenleyerek sorunları çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Kapsamlı okul PDR Programları Modeline göre (Gysbers ve Henderson, 2012) ve öğrencilerin programda belirtilen amaçlara ulaşmalarını sağlamak amacı ile (ASCA, 2012) okul danışmanları öğrencilere doğrudan hizmet sunmanın yanında paydaşlarla iş birliği ve konsültasyon ilişkisini devam ettirmek durumundadır. Akman (1992) öğretmenlerle ve ana – babalarla iş birliğinin özellikle ilköğretim yıllarında önemli olduğunu ve bu doğrultuda da rehberlik servisinin konsültasyon işlevinin, ilköğretimde ağırlık kazandığını belirtmiştir. Rehber öğretmenlerin ikinci olarak okullarında ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görev; Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve standartlarına uygun biçimde yürütmektir. Tüm RPD hizmetlerinin alanın etik ilkelerine ve meslek standartlarına göre yürütülmesi mesleğin sunumu, görünürlüğü ve kabulü açısından önemlidir. Bu nedenle ihtiyaç olarak görülmesi doğaldır. Üçüncü sırada ihtiyaç duyulduğu düşünülen görev bireyi tanıma etkinliklerini yürütmektir. Bireyi tanıma PDR hizmetlerinin temelidir. Sunulacak eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal rehberlik hizmetlerinin verimli olabilmesi için bireylerin özellik ve ihtiyaçlarının

iyi belirlenmesi gerekir. Okulların yapı, işlev ve amaçları, öğrencilerin gelişim özellikleri, ihtiyaçları ve beklentileri birbirinden farklıdır. Bu nedenle PDR hizmetlerinin sunumunda seçilen etkinlikler, kullanılan teknik ve yöntemler farklıdır. Okul psikolojik danışmanlarının okullarının özelliklerini dikkate alarak PDR etkinliklerini planlaması, uygulaması ya da uygulanmasına rehberlik etmesi hizmetlerin amacına ulaşması açısından önemlidir.

Rehber öğretmenlerin okullarında en az ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görevler ise; seçmeli dersler konusunda öneri sunmak, mezun durumundaki öğrenciler için rapor hazırlamak, öğrencileri eğitsel kollara yönlendirmektir. Okullarımızda seçmeli dersler çevre olanakları ya da öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak değil MEB merkez teşkilatı tarafından belirlenerek müfredata eklenmektedir. Ya da okulda görev yapan öğretmenlerin bilgi ve yeterlikleri dikkate alınarak derslerin açılması söz konusu olmaktadır. Bu nedenle rehber öğretmenler seçmeli ders konusundaki görevi okullarında ihtiyaç olarak görmüyor olabilirler. Talim Terbiye Kurulunun 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararı ile İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi yeniden düzenlenmiş ve rehberlik saati 2012-2013 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren birinci ve beşinci sınıflardan başlanmak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılmıştır (MEB, 2012). Bu durumda gelişimsel rehberlik anlayışından söz etmek mümkün değildir. Ayrıca ders saati olarak yer almadığı için rehberlik hizmetlerinin sunulmasında büyük zorluklarla karşılaşmakta, sınıf ve branş öğretmenlerinin desteği ile bir gelişim raporu hazırlanması pek mümkün olmamaktadır. Ayrıca 8. sınıftaki öğrenciler TEOG sınavına girerek orta öğretime devam etmektedirler. Öğrenciler TEOG sonucunda il ve Türkiye puanı olarak iki puan almakta ve tercihlerini buna göre yapmaktadırlar. Tercih yapmayan öğrenciler MEB tarafından yerleştirilmektedir. Bu nedenle gelişim raporu hazırlanması bir ihtiyaç olarak görülmemektedir. Rehber öğretmenlerin okullarında en az ihtiyaç duyulduğunu düşündükleri görevlerden biri de eğitsel kol çalışmaları ile ilgilidir. Önceleri “eğitsel kol” olarak isimlendirilen bu çalışmalar 2005 tarihinden itibaren “eğitsel kulüpler” olarak anılmaya başlanmıştır. MEB (2005) İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin amacı “resmî, özel ilköğretim ve ortaöğretim okul, kurumlarında ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile toplum hizmeti çalışmalarının usul ve esasları düzenlemektir.” Sosyal kulüp çalışmaları öğrencilerin kendilerini tanımaları, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmaları, meslekleri tanımaları açısından son derece önemlidir. Fakat öğrencilerin kişisel sosyal gelişimlerinden çok akademik gelişimlerine önem verilmesi nedeni ile bu çalışmaların okullarımızda verimli bir şekilde gerçekleştirilemediği düşünülmektedir.

Araştırmada cevap aranan ikinci soru yönetmelikte sıralanan görevlere ilişkin olarak rehber öğretmenlerin kendilerini mesleki olarak yeterli görmeleri ile ilgiliydi. Rehber öğretmenlerin kendilerini mesleki olarak daha yeterli gördükleri ilk görev; ders yılı sonunda rapor hazırlamaktır. Ders yılı sonunda hazırlanan rapor belirli bir formattadır ve bir yıl boyunca yapılan çalışmaları gözler önüne sermektedir. Yıl sonu raporunun bir kopyası okul müdürlüğüne, bir kopyası da okulun bağlı olduğu RAM'a gönderilir. Erkan (2017) gerçekleştirilen etkinlik uygulamalarının ve bu uygulamalara ilişkin deneyimlerin kayıt altına alınmasının önemini belirtmiş, kayıt tutmanın kapsamlı PDR programlarının temel unsurlarından olan hesap verilebilirlik için de gerekliliğini vurgulamıştır. Hesap verilebilirlik; bir meslek elemanının profesyonel eylemlerinin sorumluluğunu alması olarak tanımlanmaktadır (Erford, 2015). Yıl sonu raporları aynı zamanda PDR hizmetlerinin kanıtı dayalı olarak sürdürüldüğünün de bir göstergesidir. Amerikan Psikolojik Danışma Derneği, meslek etiği konusu üzerinde durmakta ve psikolojik danışmanların kuramsal, deneysel veya bilimsel

temelleri olan yöntemler kullanması zorunluluğunu ifade etmektedir (ACA,2005). Bu ifade kanıta dayalı çalışmaların önemini vurgulamaktadır. Yıl sonu raporları okul psikolojik danışmanlarının görünürlüğünü artırmakta ve okulda bulunma sebeplerinin gerekçelerini de gözler önüne sermektedir. Studer, Oberman ve Womack (2006) okul psikolojik danışmanlarının arkalarına yaslanıp yaptıkları iyi şeylerin fark edilmesini bekleme döneminin geride kaldığını, hesap verilebilirliğin eğitimin her alanında etkin bir ilke haline geldiğini belirtmiştir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının bir yıl boyunca yaptıkları çalışmaları başarılı bir şekilde raporladıklarını düşünmeleri mesleğin gelişimi açısından da önemlidir.

Rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli gördükleri ikinci görev; komisyon ve toplantılara katılarak görüş bildirmektir. Gysbers ve Henderson, (2012) kapsamlı okul PDR programının temel bileşenlerinden birini sistem desteği olarak belirtmektedir. Bu bileşenin etkinliklerinden ikisi ise öğretmenlere müşavirlik ve danışma kurullarıdır. Myrick (2011) okul psikolojik danışmanlarının koordinasyon rolünün gelişimsel rehberlik anlayışı ile birlikte önemini arttığını belirtmiş, psikolojik danışmanların eğitimin tüm öğrenciler için bireyselleştirilmesinde tüm personelin iş birliği içinde çalışmasında, okul dışındaki kişilerle iş birliği yapılmasında ve okullardaki çeşitli komite ve kurullara katılarak görüşlerini bildirmelerinde koordinasyon rolünün önemi vurgulamıştır. Okuldaki her kurul, komisyon ya da toplantı büyük oranda PDR hizmetleri ile ilgilidir. Bu nedenle okul psikolojik danışmalarının toplantılara katılması hem okul danışmanının uzman olarak kabulünü ve PDR hizmetlerinin görünürlüğünü artırarak hizmet sunumunu kolaylaştıracak hem de alınan kararlarda öğrencilerin yüksek yararının hesaba katılmasını sağlayacaktır.

Rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli olarak gördükleri üçüncü görev ise rehberlik programının uygulanması ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerine rehberlik etmektir. Rehber öğretmenler okulda ve sınıflarda PDR çalışmalarının yürütülmesini koordine etmek durumundadır. Bu nedenle sınıf rehberlik programlarının uygulanması, sınıf yönetimi, öğrenci ve velilerle iletişim, ödül ve ceza yöntemleri vb. konularda öğretmenlere rehberlik etmelidir. Arıcı ve Togay'a (2008) göre okul temelli önleyici programlar öğrencilerde antisosyal ya da riskli davranışları azaltarak sosyal yeterlikleri ve akademik performansı artırmaktadır. Bu nedenle okul danışmanlarına önemli görevler düşmektedir. Fakat okul danışmanlarının bu görevleri tek başlarına başarmaları mümkün değildir. Önleyici programların okul yönetimi ve öğretmenlerle iş birliği içinde sunulması, okul danışmanlarının bu noktada yönetici ve öğretmenleri bilgilendirmesi ve yönlendirmesi gerekmektedir. Rehber öğretmenlerin kendilerini yeterli gördükleri ilk üç görev incelendiğinde bunların rehberliğin bilgi verme ve müşavirlik işlevi ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir.

Rehber öğretmenlerin kendilerini mesleki olarak daha az yeterli gördükleri üç görev ise; seçmeli dersler konusunda araştırma yapmak ve görüş bildirmek, mezun olacak öğrenciler için gelişim ve yönlendirme raporu hazırlamak, okul içinde RPD hizmetleri ile ilgili araştırma yapmaktır. Seçmeli derslerle ilgili araştırma yapmak ve görüş bildirmek rehberliğin temel işlevlerinden ayarlayıcı rehberlik ile ilgili olmakla birlikte yoğun şekilde eğitim programı geliştirme konusunda bilgi ve deneyim gerektirmektedir. Oysa rehber öğretmenler eğitimleri süresince program geliştirme ile ilgili bir ders almamaktadır. Bu nedenle edinmedikleri bir bilgi ve beceri ile ilgili olarak faaliyet gerçekleştirmeleri ve kendilerini yeterli hissetmeleri pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca seçmeli dersler MEB tarafından belirlendiği için okul danışmanlarının seçmeli derslere ilişkin araştırma yapması ya da görüş bildirmesi de söz konusu olmamaktadır. MEB (2012) 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren 4+4+ 4 olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitime geçmiştir. Öğrenciler ortaokuldan liseye temel eğitimden ortaöğretime geçiş (TEOG) sınavı ile geçmektedir. Diğer bir ifade ile sağlıklı bir eğitsel ve mesleki yönlendirme yapılamamakta, bu nedenle değerlendirme raporu hazırlamak okul

yöneticileri ve öğretmenler tarafından işlevsel görünmemektedir. Gelişim raporlarının öğrencinin gelişimi ve başarısındaki önemini bilen okul danışmanları sitem karşısında çaresiz kalmakta ve kendini yetersiz hissetmektedir, denebilir. Rehber öğretmenlerin kendilerini daha az yeterli gördükleri üçüncü görev araştırma ve geliştirme çalışmaları yapmaktır. Araştırma geliştirme çalışmaları ve PDR hizmetlerinde kullanılacak ölçme aracı ve doküman geliştirmek disiplinler arası bir ekip çalışmasını gerektirmektedir. Okul psikolojik danışmanlarının eğitimleri süresince aldıkları bir ya da iki dönemlik derslerle bu araştırma geliştirme çalışmalarını yapmaları pek mümkün görünmemektedir. Ayrıca öğrenci mevcudu karşısında sayıca az olan okul danışmanlarının AR-GE çalışmalarına ayıracak yeterli zamanları bulunmamaktadır.

Araştırmanın üçüncü sorusu rehber öğretmenlerin mesleki olarak doyum aldıkları görevleri belirlemektir. Rehber öğretmenlerin en çok mesleki doyum aldıkları ilk görev psikolojik danışma yapmaktır. Myrick'e (2011) göre psikolojik danışmanların rolleri uzun yıllardır psikolojik danışma, konsültasyon ve koordinasyon olarak sıralanmaktaydı. Kapsamlı rehberlik ve danışmanlık programı ile birlikte psikolojik danışmanların rolleri artmış, bireysel danışma, küçük grup danışması, sınıf rehberliği, akran yardımcılığı, konsültasyon ve koordinasyon olarak altı gruba ayrılmıştır. ASCA bazı faaliyetlerin okul danışmanları için merkezi bir rolü olduğunu belirtmekte, özellikle danışmanlık için ayrılan zamanın oranının işten memnuniyetin yordayıcısı olduğu vurgulanmaktadır (Cervoni, 2011). Myrick (2011) psikolojik danışmanların bireysel olarak ilgilenmeleri gereken problemleri öğrencilerden söz ederek okul psikolojik danışmanlarının yetki ve sorumlulukları dahilinde bu öğrencilere müdahale edebilecek bilgi ve becerilerle donanmış olmaları gerektiğini belirtir. Bu araştırmanın bulguları alanyazın ile tutarlıdır. PDR lisans programları ders içerikleri açısından bazı farklılıklar göstermekle birlikte genelde psikolojik danışma dersleri önemli görülmekte ve öğrencilere psikolojik danışman misyonu yüklenmektedir. Bu nedenle psikolojik danışma yapmak hem mesleğin misyonu hem de mesleki doyum açısından önemli görülmektedir. Kolodinsky, Draves, Scroder, Lindsey ve Zlatev (2009) araştırmalarında okul danışmanlarının mesleki doyumları ile öğrencilere danışmanlık yapmak için ayırdıkları zaman arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki tespit etmişlerdir. Okul danışmanları öğrencilerle yaptıkları görüşmeler sonrasında onların olumlu seçimler yaptıklarını görmekten ya da öğrencilerin iyileşmesi için güvenli bir ortam sağlamaktan doyum aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca okul danışmanlarının öğretmenlerle birlikte çalışmaya ayırdıkları zamanın, ailelerle çalışmanın, bireysel müdahaleler, grup müdahaleleri, sınıf rehberliği, yönetici ve diğer öğretmenlerle çalışmanın, özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgilenmenin mesleki olarak doyum sağladığını belirtmişlerdir. Nazlı (2007) psikolojik danışmanların değişen rollerini incelediği çalışmasında rehberlik hizmetlerinde değişimler yaşanmasına karşın, okul psikolojik danışmanlarının, kendi rollerinde farklılık algılamadıklarını, geleneksel rollerinden müşavirliğe daha çok zaman ayırdıklarını, koordinasyonu zaman kaybı olarak değerlendirdiklerini, psikolojik danışma rollerinden doyum aldıklarını belirlemiştir. Yayla ve İkiz (2017) araştırmalarında psikolojik danışmanların etkili psikolojik danışman nitelikleri ile psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Diğer bir ifade ile etkili psikolojik danışman niteliklerine sahip psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinin de yüksek olduğu, bu durumun kendilerini mesleki anlamda yeterli hissetmelerine katkı sağladığı söylenebilir.

Rehber öğretmenlerin en çok doyum elde ettiklerini belirttikleri ikinci sıradaki görevler; ilke ve standartlara uygun hizmet sunmak (Madde 4), bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek (Madde 5), paydaşlara yönelik hizmetler (Madde16) olarak sıralanmıştır. Rehber öğretmenlerin en çok doyum aldıkları ikinci görev olan "Bireysel rehberlik hizmetlerini alanın ilke ve

standartlarına uygun biçimde yürütmek” aynı zamanda mesleğin temel gereklerinden biridir. Bireysel rehberlik hizmetleri psikolojik danışma hizmetlerinden sonra en çok sunulan hizmetler arasındadır. Ayrıca mesleğin temel gereklerinden biridir. Rehberlik çalışmalarının üç yönü olan eğitsel, mesleki ve kişisel-sosyal rehberlik hizmetleri bireyi bütün olarak tanımak ve gelişmesine destek sağlamak açısından sunulması gereken hizmetlerdir. Bu nedenle “Eğitsel, meslekî ve bireysel rehberlik çalışmaları için öğrencilere yönelik olarak bireyi tanıma etkinliklerini yürütmek” maddesinin mesleki doyum vermesi hem kuramsal bilgi hem de mesleğin gerekleri arasında olduğu için önemlidir. Mullen ve Gutierrez (2016) araştırmaları sonucunda okul psikolojik danışmanlarının öncelikli olarak doğrudan hizmetlere odaklanılmasının önemini ortaya koymuştur. Ailelere, öğrencilere ve öğretmenlere ve okul personeline yönelik seminer ve konferanslar düzenlemek ailelerin rehberlik hizmetlerini tanımalarına ve destek vermelerine, okul aile birliğinin güçlenmesine, okul personelinin gelişimine ve rehberlik hizmetlerine ortak bakış açısı geliştirmelerine imkân sağlamaktadır. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının görünürlüğünü de arttıran çalışmalar oldukları için doyum sağlayıcı olabilirler. Alanyazın da bu bulguyu desteklemektedir. ASCA (2012) ulusal modelinde okul danışmanlarının öğrencilerin programda belirtilen amaçlara ulaşabilmeleri için tüm paydaşlarla iş birliği içinde çalışmasını önermektedir. Uslu (1999) ise araştırmasında okul yöneticileriyle iş birliği yapabilen rehber öğretmenlerin iş doyumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Rehber öğretmenlerin yerine getirirken en çok doyum sağladıkları üçüncü görev ise sınıf rehberlik faaliyetlerinden PDR alanına özel olanları uygulamaktır. Rehberlik etkinliklerinden bir bölümü sınıf rehber öğretmenleri tarafından uygulanırken PDR alanında özel bilgi ve beceri gerektirenlerin (iletişim, zorbalık, taciz, şiddetten korunma vb.) okul danışmanları tarafından uygulanması gerekmektedir. Kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımını temel alan ilköğretim ve ortaöğretim kurumları sınıf rehberlik programında yer alan yedi alan ile bireyin kendini ve başkalarını anlaması ve kabul etmesi, sağlıklı iletişim kurarak kişiler arası ilişkilerini geliştirmesi, okula ve yaşadığı çevreye uyum yapabilmesi, eğitsel başarısı yanında eğitsel ve mesleki gelişim sağlaması, hayatını güvenli ve sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi, ailesinin ve toplumun bir üyesi olmasının önemini ve sorumluluğunu fark edebilmesi hedeflenmektedir (MEB, 2006). Korkut (2003) okul danışmanlığının önemli bir boyutunun öğrencilerde gözlenen problemlerle davranışlarla ilgilenmek kadar sağlıklı davranışlarla da ilgilenmek ve bu davranışların artmasını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Her eğitim kademesinde sunulacak eğitsel ve mesleki rehberlik hizmetlerinin amacı ve yöntemi farklıdır. Örn. ilköğretimde öğrencilerin okula uyum sağlamaları ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştirmeleri için destek sağlanırken, ortaöğretimde eğitimsel hedefler belirlemesine yardım edilmektedir. İlköğretimde meslekleri tanıma ve mesleki yönelimin sağlıklı olmasına destek sağlanırken, ortaöğretimde mesleki seçim yapabilme konusunda rehberlik hizmeti sunulmaktadır (Yeşilyaprak, 2013). Mesleki rehberlik hizmetleri, eğitim sistemimizde liseden yükseköğretime geçiş odaklıdır. Geleceğe ilişkin tüm umutlarını üniversite eğitimine bağlayan öğrenciler “tercih rehberleri” aracılığı ile iyi bir üniversite ve program seçme kaygısı içindedirler (Yeşilyaprak, 2011). Bu nedenle okullarımızda en çok mesleki rehberlik çalışması yapılmakta, üniversiteye yerleşen öğrenci sayısı okulların başarısı olarak gösterilmektedir. Nasıl çalışacakları ve nasıl öğrenecekleri konusunda öğrencilerine rehberlik eden, sınav kaygısı vb. grup çalışmaları yapan, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanımalarına yardımcı olan, meslekleri tanıtan okul psikolojik danışmanları tercih döneminde de öğrencilere destek sağlayarak geleceklerini şekillendirmelerine yardımcı olmaktadır. Öğrencisinin başarılı ve mutlu olduğunu görmek okul psikolojik danışmanlarının iş doyumunu artırmaktadır, denebilir.

Rehber öğretmenlerin yerine getirirken daha az mesleki doyum elde ettikleri ilk görev disiplin yönetmeliği ile ilgilidir. Disiplin yönetmeliğinin sadece ortaöğretim kurumlarında uygulanması, en yoğun problem yaşayan çocukların durumlarının görüşülmesi, bu kuralların

uygulanışının okul yönetimin inisiyatifinde olması ve sorunun disiplin kuruluna gelmeden çözülememiş olması okul danışmanlarının mesleki doyumlarını olumsuz etkilemektedir, denebilir. Rehber öğretmenlerin yerine getirirken daha az mesleki doyum elde ettikleri ikinci görev seçmeli derslerle ilgili araştırma yapmak ve öneri sunmak, üçüncü görev ise öğrencilerle ilgili rapor hazırlamaktır. Seçmeli derslere ilişkin araştırma yapma ve öneri sunma konusunda gerek bilgi ve beceri eksikliği gerek eğitim sisteminin bu konuda çalışmaya imkân vermemesi, benzer şekilde öğrenci gelişim raporu hazırlanmasının da sistemde gerekli olmayan bir süreç haline gelmesi mesleki doyumunu düşürmektedir, denebilir.

Rehber öğretmenler formasyonlarının uygun olması durumunda psikolojik danışma yapmaktan büyük oranda mesleki doyum elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Fakat bu görevi okullarında öncelikli bir ihtiyaç olarak görmemiş ve kendilerini de bu konuda pek yeterli olarak değerlendirmemişlerdir. Bu bulgu alan yazın ile tutarlıdır. Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2016) araştırmalarında okul psikolojik danışmanlarının çoğunun, uyguladıkları kuramsal yaklaşımlarla ilgili süpervizyon almadıklarını ve kendilerini yetersiz algıladıklarını tespit etmişlerdir. Rehber öğretmenlerin yüksek mesleki doyum elde ettiklerini belirttikleri “Ailelere, öğrencilere, sınıf rehber öğretmenlerine ve gerektiğinde diğer okul personeline yönelik hizmet alanına uygun toplantı, konferans ve panel gibi etkinlikler düzenlemek” ve “Sınıflarda yürütülen eğitsel ve meslekî rehberlik etkinliklerinden, uygulanması rehberlik ve psikolojik danışma alanında özel bilgi ve beceri gerektirenleri uygulamak” görevleri her ne kadar okullardaki ihtiyaç ve mesleki yeterlilik sıralamasında ilk üç arasında yer almasa da genel sıralamada üstlerde yer almaktadırlar. Bu nedenle söz konusu görevlerin okullarda ihtiyaç olarak görüldüğü ve rehber öğretmenlerin yerine getirirken kendilerini yeterli hissettikleri söylenebilir.

Rehber öğretmenlerin “Ders yılı sonunda bu alanda yapılan çalışmalarını değerlendirmek, sonuçlarını ve gerekli bilgileri içeren bir rapor hazırlamak” görevinde kendilerini çok yeterli görmektedirler. Buna karşın söz konusu görevi okullarında öncelikli bir ihtiyaç olarak değerlendirmemeleri ve bu görevden yüksek mesleki doyum elde etmemeleri yazılan raporlarda sunulan önerilerin ve talep edilen ihtiyaçların okul ya da Bakanlık düzeyinde dikkate alınma durumu ile ilgili olabilir. Rehber öğretmenlerin “Rehberlik programının ilgili kısmının uygulanmasında sınıf öğretmenlerine rehberlik etmek” görevinde kendilerini yeterli olarak görmelerine karşın bu görevi okullarında öncelikli ihtiyaç olarak değerlendirmemekte ve yüksek mesleki doyum elde etmemektedirler. Bu durumun rehberliğin sadece 8. Sınıflarda ve orta öğretim düzeyinde haftalık ders saatinde yer alması nedeni ile programın uygulanmasında karşılaşılan zorluklarla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Düzenlenecek eğitim politikaları ve yapılacak diğer araştırmalar için şu önerilerde bulunulmuştur:

Bu araştırmanın bulgularına göre rehber öğretmenlerin sınıflarda rehberlik etkinliklerini uygulamayı önemli gördükleri, bu nedenle tüm eğitim kademelerinde rehberliğin haftalık ders saati içinde yer almasının gerekli olduğu söylenebilir.

RPD hizmetlerinin örgün ve yaygın eğitim kurumlarında sunumuna ilişkin yapılan düzenlemelerin ve Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nin günün ihtiyaçları doğrultusunda gözden geçirilmesi ve kapsamının genişletilmesi gerekmektedir. Çünkü özel eğitim gerektiren bireyler (engelliler ve üstün yetenekliler), denetimli serbestlik, madde bağımlılığı, cinsel suçlar (taciz, tecavüz) ve bilişim suçları tüm eğitim kademelerinde rehber öğretmenlerin ilgilenmesi gereken konu alanları haline gelmiştir. Bu nedenle yeni yönetmeliğin

çağın sorunları olan kriz durumlarını, öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde ve MEB'in halihazırda kullandığı bilişim alt yapısı ile de uyumlu görevleri kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Yeni yönetmelik PDR alanında uzman akademisyenler yanında mutlaka her eğitim kademesinden okul psikolojik danışmanının da görüşleri alınarak hazırlanmalıdır. Böylece kuramsal bilgi yanında okul ortamının gerçeklerini ve ihtiyaçlarını da hesaba katılmış olacaktır.

Rehber öğretmenlerin yönetmelikte sıralananlar dışında ihtiyaç olarak gördükleri başka görevler olup olmadığı araştırılabilir.

Görevler ve bu görevlere ilişkin görüşler nitel araştırma yöntemleri kullanılarak derinlemesine araştırılabilir

Sınırlılıklar

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. MEB'de 24.293 rehber öğretmen görev yapmaktadır (MEB,2014). Fakat bu çalışmaya 235 rehber öğretmen katılmıştır. Bu sayı, sayı verilerin genellenabilirliği açısından sınırlılık yaratmaktadır.

Diğer taraftan araştırmada ele alınan rehber öğretmen görevleri ideal görevler listesi olmayıp ilgili yönetmelikte yer alan görevler ile sınırlıdır.

KAYNAKLAR

- ACA (2005). *American Counseling Association. ACA code of ethics*. Alexandria, VA: Author.
- Ayhan, İ. ve Yazar, F. (2005). Batıl inançların psikolojisi. *Pivolka*, Yıl: 4 Sayı: 17, Sayfa: 15-19.
- Akman, Y. (1992), İlköğretimde rehberliğin yeri ve önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, s. 317-320
- Aksoy, V. ve Diken, H. İ. (2009) . Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(3), 709-719, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Akten, S. (2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Edirne.
- APA (2010). *APA 6th style referencng*. The University of Sydney.
<http://libguides.library.usyd.edu.au/c.php?g=508212&p=3476096>
- ASCA (2012). *American School Counselor Association. The ASCA National Model: A framework for school counseling programs* (3rd ed.). Alexandria, VA: Author.
- Arcı, A. ve Togay, Ö. (2008). Okullarda ruh sağlığı hizmetleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1 (2), 76-83.
- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle bahsetme konusunda öğretmen-psikolojik danışman iş birliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), .55-68.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tpdrd/article/view/1058000239/1058000241>
- Aydemir Sevim, S. ve Hamamcı, Z. (1999) Psikolojik danışmanların mesleki doyumları ile mesleki yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 39-46.

- Aydın, İ., Arastaman, G. ve Akar, F. (2011). Türkiye’de ilköğretim okulu yöneticileri ile rehber öğretmenler arasındaki çatışma kaynakları. *Eğitim ve Bilim*, 36(60), 199-212. egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/659
- Belgi, S. (2016). *Lisede çalışan rehber öğretmenlerin mesleki özyeterlik algıları ve mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi (İstanbul ili Bahçelievler ilçesi örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Bemak, F. (2000). Transforming the role of the counselor to provide leadership in education reform through collaboration. *Professional School Counseling*, 3, 323-331.
- Boon, O.P., Jaafar, W.M.W. and Baba, M. (2015). Factors contributing to job satisfaction among school counselors. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 211, 803 – 810. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815055111>
- Camadan, F. ve Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (38), 199-211. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/tpdrd/article/view/1058000186>
- Cervoni, A. (2011). Role conflict and ambiguity as predictors of job satisfaction in high school counselors. *Journal of School Counseling*, 9 (1). <https://eric.ed.gov/?id=EJ914271>
- Dalçıçek, E. (2016). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ve ilkokul kademesinde görev yapan rehber öğretmenlerin mesleki doyumlarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Dağlı, S. (2014). *Rehber öğretmen ve psikolojik danışmanların kendi mesleklerine ilişkin algıları üzerine nitel bir araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Erford, B.T. (2015). Accountability: Assessing needs, determining outcomes and evaluating programs. B.T. Erford (Ed.), *Transforming the school counseling profession* (ss.92-131). Columbus, OH: Pearson Merrill.
- Erkan, S. (2015). Kendini gerçekleştirme kavramı üzerine tartışmalar ve bir rehberlik tanımı önerisi. Fidan Korkut Owen, Ragıp Özyürek, Dean W. Owen (Eds) *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik Meslekleşme Sürecindeki İlerlemeler* içinde. Ankara: Nobel yayınevi
- Erkan, S. (2017). *Psikolojik danışma ve rehberlikte program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel araştırma sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ersever, O.G., (1992). İlköğretimde açık okul sistemi ile psikolojik danışma ve rehberlik anlayışı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 127-132.
- Gysbers, N.C. (2001). School guidance and counseling in the 21st century: Remember the past into the future. *Professional School Counseling*, 5 (2), pp.96-105.
- Gysbers, N.C. and Henderson, P. (2012). *Developing and managing your school guidance program*. Alexandria, VA : American Counseling Association.
- Karasar, Niyazi (2014) *Bilimsel araştırma yöntemleri, kavramlar ilkeler teknikler*, (26. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kepeçoğlu, M. (2001). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkim Yayınevi.

- Kolodinsky, P., Draves, P., Schroder, V., Lindsey, C. and Zlatev, M. (2009). Reported Levels of Satisfaction and Frustration by Arizona School Counselors: A Desire for Greater Connections with Students in a Data-Driven Era. *Professional School Counseling*, Vol. 12, No. 3, pp. 193-199.
- Korkut, F. (2003). Rehberlikte önleme hizmetleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 441-452. dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/805
- Korkut-Owen, F. (2015). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. (4. baskı): Ankara: Anı
- Kuzgun, Y. (1988). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM.
- Low, S.K., Kok, J.K. and Lee, M.N. (2013). A holistic approach to school-based counselling and guidance services in Malaysia. *School Psychology International*, 34(2), 190-201. <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0143034312453398?journalCode=spia>
- Mau, W.C.J., Li, J. and Hoetmer, K. (2016). Transforming high school counseling: counselors' roles, practices, and expectations for students' success. *Administrative Issues Journal: Connecting Education, Practice, and Research*, 6 (2), 83-95. doi:10.5929/2016.6.2.5
- MEB (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu.
http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html
- MEB (2009). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği.
mevzuat.meb.gov.tr/html/68.html
- MEB (2005). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği.
- MEB (2006). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programı. Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/sinif_reh_prog.html
- MEB (2012). Genelge. 12 yıllık zorunlu eğitime yönelik uygulamalar.
<http://www.meb.gov.tr/haberler/2012/12YillikZorunluEgitimeYonelikGenelge.pdf>
- MEB (2014). MEB'de görev yapan öğretmenlerin branşlara göre sayısal dağılımı.
<http://www.mebpersonel.com/meb-personelleri/mebde-gorev-yapan-ogretmenlerin-branslara-gore-sayisal-dagilimi-h146524.html>
- Mullen, P.R., Gutierrez, D. (2016). Burnout, stress and direct student services among school counselors. *The Professional Counselor*, 6 (4), 344-359 <http://tpcjournal.nbcc.org>
- Mullen, P.R. (2014). *All the contribution of practicing school counselors' self-efficacy and professional quality of life to their programmatic service delivery*. (Unpublished Doctoral Dissertation), University of Central Florida, Florida.
- Myrcik, R.D. (2011). *Developmental Guidance and Counseling: A Practical Approach* (5th edition). Minneapolis : Educational Media Corporation
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (18), 1-17
- Ooi, P.B., Wan Jaafar, W.M. & Baba, M. (2016). Differences in counselors' career outputs in view of status in Malaysia. *International Journal of Social Science and Humanity*, 6 (4), 251-255.

- ORGM (2017). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Etkinlikleri
<https://orgm.meb.gov.tr/www/rehberlik-programlari/icerik/102>
- OERHGM (2012). “İlköğretim sınıf rehberlik programı uygulamaları” konulu yazı.
http://muzaffertahmazram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/55/06/958561/dosyalar/2013_01/23035819_lkretimsnfrehberlikprogramlaryugulamalargryazs.pdf
- Öz Soysal, F., S., Uz Baş A. ve Aysan, F. (2016). Okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma yaklaşımlarına ilişkin görüşleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(46), 53-69. pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/149
- Soğukpınar, E. (2017). *Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Studer, J. R., Oberman, A. H. ve Womack, R. H. (2006). Producing evidence to show counseling effectiveness in the schools. *Professional School Counseling*, 9 (4), 385-391.
- Uslu, M. (1999). *Resmi eğitim kurumlarında çalışan psikolojik danışma ve rehberlik uzmanlarının iş doyumunu ve tükenmişlik düzeylerinin danışmanların denetim odağı ve bazı değişkenlere göre karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Yayla, E. ve İkiz, F., E. (2017). Psikolojik Danışmanların Etkili Nitelikleri ile Danışma Öz-Yeterlik Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, s.1-14. pdrdergisi.org/index.php/pdr/article/view/493
- Yeşilyaprak, B. (2011). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve Türkiye açısından sonuçlar: geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,11(4), s.5-26.
- Yeşilyaprak, B. (2013). *21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

SUMMARY

Guidance is defined as "a systematic and professional helping process for the individual's self-actualization by understanding himself/herself, identifying the possibilities of his/her surroundings and making the right choices" (Kuzgun, 1988, p.5). Psychological counseling and guidance service is a mental health service that empowers the individual, helps them solve their problems constructively and supports them to be productive.

Social, economic, political and technological developments affect the educational process. In addition to academic knowledge, it is aimed to educate individuals who are able to solve problems, communicate effectively, are self-confident, aware of their rights and responsibilities and use technology effectively. Students need support to be able to do these skills and solve problems they may encounter during the development process etc. The person who can provide these services is the school counselor.

School counselors are performing their duties in line with the Guidance and Psychological Counseling Services Regulation (MoNE, 2009). There are a number of factors that affect the success and efficiency of the school counselors and their works. The limited time and resources put school counselors overloaded with tasks under pressure. In addition, problems and discussions regarding perceptions and expectations on the number of school counselors employed with respect to the large number of students they serve, the physical opportunities offered by the schools, the lack of tools and resources, the lack of clarity of occupational standards, the visibility and acceptance in the school, the expected roles and responsibilities from school counselor by school staff, parents and students continue to exist in Turkey for many years.

In this research, it is aimed to examine school counselors' opinions who are working in the schools about the duties defined in the regulation. It is thought that the research will be beneficial in two aspects. Firstly, school counselors will reconsider their duties, roles and expectations related to their profession and secondly, the research findings will provide information while revising the policies and practices. The following questions were tried to answer in this research:

1. Do school counselors consider to what extent the duties listed in GPC Regulation are needed in their schools?
2. To what extent do school counselors feel themselves competent in terms of their duties in the GPC regulation?
3. To what extent do school counselors have job satisfaction when performing the duties listed in the GPC regulation?

In the present study, a screening model was used to collect and analyze data in-depth and detailed. Snowball sampling method was used at first and then the study group was expanded through the convenience sampling. The duties of the school counselors are listed on the basis of the tasks in the Guidance and Psychological Counseling Services Regulation (MoNE, 2009). Participants asked to evaluate these tasks on a 5-point Likert scale. The reliability coefficients of the questionnaires which are established based on the GPC regulation and expert opinions were calculated. The Cronbach Alpha coefficients of the questionnaires which are consisted of nineteen items are as .93 for need, as .94 for competence and as .95 for job satisfaction.

The personal information questions and the regulation items were organized as data collection tool and prepared as electronic forms. The link of this form were shared in the facebook pages used intensively by the school counselors and sent via e-mail to the school counselors who are known. Additionally, school counselors working in the nearby environment were informed and invited to study by attending their meeting.

The analysis of the data was completed in two steps. In the first step, frequency and percentage values were calculated for each option of each item of questionnaires organized as need, competence and job satisfaction. In the second step, the mean scores of each items were calculated and then by taking into account the mean scores of all items, they were ranked from high to low preference.

According to findings, the following conclusions were reached: The most needed duties in schools which are defined by school counselors are; to participate in commissions and meetings, to provide necessary information, to express opinions, to conduct individual guidance services in accordance with the principles and standards of the field, and to conduct individual recognition activities for educational, vocational and individual guidance studies. The duties which school counselors perceive themselves competent while performing the tasks listed in the regulation are; assessing the works at the end of the school year and preparing a report containing the results and necessary information, participating in commissions and meetings on GPC services in the school, giving the necessary information and expressing their opinions, and guiding the class teachers in implementing the relevant part of the guidance program. The duties which provide the most satisfaction to school counselors are: to carry out individual guidance services in accordance with the principles and standards of the field, to carry out individual recognition activities in educational, vocational and individual guidance context, to provide guidance to the families, teachers and other school staff when necessary, organizing activities such as meetings, conferences and panels for school needs, applying educational and vocational guidance activities carried out in the classroom which requires special knowledge and skill in the field.

The following suggestions were made for future educational policies and researches:

It is important for school counselors to carry out guidance activities in class. For this reason, it can be said there is a necessity to include guidance lesson in the weekly lesson hours at all levels of education.

Regulations on the presentation of GPC services and the GPC regulation should be revised in line with the current needs of day.

In addition to the academicians who are experts in the field of GPC, regulation should be prepared by taking the opinions of the school counselors from every level of education to take into account the facts and needs of the school environment as well as the theoretical knowledge.

It can be investigated whether school counselors regard extra duties as necessary apart from the duties listed in the regulations.